

Στις 10 Ιουλίου πέθανε ο Ακαδημαϊκός - Ομότιμος Καθηγητής Οργανικής Χημείας του Πανεπιστημίου Αθηνών Λεωνίδας Ζέρβας, σε ηλικία 78 χρόνων.

Η Φυσικομαθηματική Σχολή σε ψήφισμά της ανάθεσε στην Καθηγήτρια κ. Ι. Βουρβίδου-Φωτάκη, διάδοχο του εκλιπόντος, να εκφώνηση τον επικήδειο.

Αγαπημένε μας Δάσκαλε.

Η Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας, όπου υπηρέτησες 30 χρόνια ως τακτικός Καθηγητής Οργανικής Χημείας και άλλα 12 ως ομότιμος Καθηγητής, σε αποχαιρετάει με οδύνη.

Πριν από 45 χρόνια μας άνοιζες τα μάτια στον κόσμο της Επιστήμης κι ενώ ατενίζαμε με δέος τις ψηλές κορυφές εσύ μας μάθαινες πως πρέπει να προσπαθούμε να τις πλησιάσουμε βήμα-βήμα με πίστη, επιμονή κι ακούραστη συνέπεια. «Επιστήμη σημαίνει λεπτομέρεια» συνήθιζες να λες κι' αυτό εσήμαινε ξεκάθαρη σκέψη και σωστή πειραματική εργασία. Ερευνητής και δάσκαλος ζητάγες απ' όλους, αλλά πρώτα απ' τον εαυτό σου, πολλή και τέλεια δουλειά. Ποιος απ' τους μαθητές σου δεν θυμάται τη μαγεία του μαθήματός σου και τις προφορικές πτυχιακές εξετάσεις. Άλλαζες ριζικά τη διδασκαλία της Οργανικής Χημείας όταν πρωτόγινες Καθηγητής και συγχρόνως ανέδειξες το Εργαστήριο σε Κέντρο διεθνούς προβολής. Ήσουν ήδη διάσημος από το εξωτερικό, αλλά συνέχισες και εδώ το πρωτοποριακό σου έργο στην Οργανική Χημεία και μάλιστα με αφάνταστες δυσκολίες. Πίστευες πως μεγαλύτερη αξία έχει ό,τι κάνουμε στον τόπο μας, γιατί έτσι μόνο θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε Ελληνική Επιστημονική Παράδοση.

Οι συνεργάτες σου σε θυμόμαστε όλα τα χρόνια, να βρίσκεσαι στο Εργαστήριο πρωί κι απόγεμα πολλές φορές τον χειμώνα με παγωμένα και το καλοκαίρι με καύσινα. Κι όμως ξέραμε κι εσύ φυσικά, πώς εδώ και 30 χρόνια η υγεία σου ήταν σοβαρά κλονισμένη. Με τις άοκνες προσπάθειές σου κατόρθωσες μετά τον πόλεμο να συμπλήρωσης το Εργαστήριο και τη βιβλιοθήκη του. Αργότερα πρωτοστάτησες στην ανέγερση του Νέου Χημείου. Τα σχετικά υπομνήματα σου μπορούν να σχηματίσουν ένα μεγάλο τόμο. Η εργατικότητα σου κι επιστημονική σου δραστηριότητα κράτησαν ως το τέλος της ζωής σου. Λίγες μέρες πριν μπηγεις για τελευταία φορά στο Νοσοκομείο, διόρθωνες τη διδακτορική διατριβή νεαρού συνεργάτη κι ακόμη στο Νοσοκομείο υπαγόρευες γράμματα μ' επιστημονικό περιεχόμενο.

Αλλά κι εκτός απ' το Πανεπιστήμιο και την Ακαδημία, πρόσφερες πρόθυμα τις άμισθες υπηρεσίες σου σε κρατικές υπηρεσίες όπως το Ανώτατο Χημικό και Ανώτατο Υγειονομικό Συμβούλιο, επίσης σε επιτροπές Παιδείας και στον Δημόκριτο ως Πρόεδρος δύο φορές. Τέλος στο Ίδρυμα Ερευνών όπου έδωσες όλον τον εαυτό σου στη δεκαετία 1958-68 ως Αντιπρόεδρος κι απ' το 1974-79 ως Πρόεδρος. Όσοι σε ζούσαμε καθημερινά στο Εργαστήριο διερρωτώμαστε πώς τα πρόφταινες όλα αυτά και μάλιστα όταν ξέραμε

πως παντού είχες ενεργό κι' υπεύθυνη συμμετοχή.

Δεν σκιαγραφώ τη σταδιοδρομία σου εδώ. Γιατί ξέρω πόσο δεν σ' άρεσαν τα πολλά λόγια σε τέτοιες περιστάσεις, θα θυμήσω μόνο πως στην Κατοχή, μέλος αντιστασιακής οργανώσεως, φυλακίστηκες από τους Ιταλούς στις φυλακές Αβέρωφ και από τους Γερμανούς στο μπλοκ C. Η επταετία σε έδιωξε με ευχαρίστηση απ' όπου μπορούσε.

Για το Επιστημονικό σου έργο σε τίμησε όλος ο κόσμος: η Πατρίδα μας σ' έκανε Καθηγητή και Ακαδημαϊκό, το Πανεπιστήμιο της Βασιλείας επίτιμο Διδάκτορα όταν γιόρταζε τα 500 χρόνια του (1960), η Αμερικανική Εταιρεία Βιολόγων Χημικών επίτιμο μέλος της (1972), η Ρωσική Ακαδημία Επιστημών ξένον εταίρον, για τα 250 χρόνια της (1976). Επιστήμονες φίλοι σου, οι περισσότεροι διάσημοι, έγραψαν άρθρα σε τιμητικό τόμο για να γιορτάσουν τα 70 χρόνια σου (1972). Τα 25 χρόνια της καθηγεσίας σου στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας γιορτάστηκαν από τους μαθητές σου και την Ένωση Ελλήνων Χημικών με την έκδοση τιμητικού τεύχους (1964). Μόλις πριν ένα μήνα η επιστημονική εταιρεία Max Bergmann των γερμανόφωνων Χημικών της Κεντρικής Ευρώπης σου ανάγγειλε την απονομή του πρώτου χρυσού μεταλλίου «για το πρωτοποριακό επιστημονικό» σου έργο. Δεν πρόφθασες να το πάρεις.

Όσοι σε γνωρίσαμε από κοντά θα θυμόμαστε πάντα την επιστημονική κι ανθρώπινη ακεραιότητα σου. Θύμωμες συχνά με πολλούς. Αλλά την ώρα της κρίσεως ήξερες να είσαι απόλυτα αντικειμενικός και δίκαιος. Ασυμβίβαστος και πάνω από μικρότητες είχες το κουράγιο να ασχολήσαι σοβαρά με την επιστήμη μέσα σε κλίμα συχνά αδιάφορο κι είδες πολλές φορές να κινδυνεύουν να χαθούν οι προσπάθειές σου για την προώθηση στη χώρα μας της επιστημονικής έρευνας που ήθελες να γίνεται σε πολύ ψηλό, σε διεθνές επίπεδο. Αλλά δεν κουραζόσουν κι άρχιζες πάλι απ' την αρχή. Κράτησες ως το τέλος το πόστο της ασυμβίβαστης επιστημοσύνης που είχες δεχθή ως υποχρέωσή σου. Κι έτσι σ' αποχαιρετώ μ' ένα στίχο του Καβάφη του Ποιητή που τόσο αγαπούσες:

*Τιμή σ' εκείνους όπου στη ζωή των
ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτέ από το χρέος μη κινούντες*

Αιωνία σου η Μνήμη

11 Ιουλίου 1980

Ι. Φωτάκη